

Національна
академія наук України

Інститут
української археографії та джерелознавства
імені М.С.Грушевського

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ
MYKHAILO HRUSHEVSKY DIGITAL ARCHIVES

Видавництво "Світ"

<http://svit.gov.ua/>

Михайло ГРУШЕВСЬКИЙ

ТВОРИ у 50 томах

Видавнича рада:

Борис ПАТОН – голова

Любомир ВИНАР • Іван ДРАЧ • Аркадій ЖУКОВСЬКИЙ
Володимир ЛИТВИН • Олексій ОНИЩЕНКО • Сергій ПЛОХІЙ
Френк СИСИН • Ярослав ЯЦКІВ

Головна редакційна колегія:

Георгій ПАПАКІН – головний редактор
Ігор ГИРИЧ – відповідальний секретар
Сергій БЛОКІНЬ • Геннадій БОРЯК • Віктор БРЕХУНЕНКО
Галина БУРЛАКА • Василь ДАНИЛЕНКО • Микола ЖУЛИНСЬКИЙ
Мирон КАПРАЛЬ • Олександр КУЧЕРУК • Олександр МАВРІН
Ігор МЕЛЬНИК • Надія МИРОНЕЦЬ • Юрій МИЦІК
Всеволод НАУЛКО • Світлана ПАНЬКОВА • Руслан ПИРІГ
Валерій СМОЛІЙ • Василь УЛЬЯНОВСЬКИЙ • Ярослав ФЕДОРУК
Андрій ФЕЛОНЮК • Варвара ШУЛЬГА

Михайло ГРУШЕВСЬКИЙ

Том 23

Серія

МОНОГРАФІЧНІ ІСТОРИЧНІ ПРАЦІ

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ
MYKHAILO HRUSHEVSKY DIGITAL ARCHIVES

ЛЬВІВ
ВИДАВНИЦТВО
“СВІТ”
2014

УДК 94(477)
ББК 63.3(4УКР)
Г 91

*Випущено на замовлення Державного комітету телебачення і радіомовлення
України за програмою “Українська книга” 2014 року*

*Затверджено Вченою радою
Інституту української археографії та джерелознавства
імені М.С.Грушевського НАН України*

Упорядкування, передмова: Мирон КАПРАЛЬ, Андрій ФЕЛОНІЮК

Видавництво “Світ”

<http://svit.gov.ua/>

ISBN 978-966-603-223-5
ISBN 978-966-603-882-4 (Т. 23)

© Інститут української археографії та джерелознавства
імені М.С.Грушевського НАН України, 2014
© Капраль М., Фелонюк А., передмова, 2014
© Видавництво “Світ”, дизайн та художнє
оформлення, 2014

СПИСОК ЦИТОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Грушевський М. Історія України-Руси. — К.: З друкарні Першої Спілки, 1913. — Т. I: До початку XI віка / Вид. третє, доп. — 648 с.; К.; Львів, 1909. — Т. VII: Козацькі часи — до р. 1625. — 624 с.; К.; Львів: З друкарні НТШ, 1922. — Т. VIII. — Час. I: Від Куруківщини до Кумейщини (1626–1638) / Вид. друге. — 335 с.; К.; Відень. — Час. II: Початки Хмельниччини (1638–1648) / Вид. друге. — 224 с.; Час. III: Хмельниччина в розцвіті (1648–1650) / Вид. друге. — 288 с.

Грушевський М. Історія української літератури. — К.; Львів: З друкарні НТШ, 1923. — Т. 1. — 360 с.

Драгоманов М. Шевченко, українофіли і соціалізм / З передмовою і примітками А. Ніковського. — Київ: Криниця, 1914. — 184 с.

Драгоманов М. Шевченко, українофіли і соціалізм // Громада: Українська збірка / Впоряд. М. Драгомановим. — Женева, 1879. — № 4. — С. 101–230.

Зінківський Т. Штунда, українська раціоналістична секта // Писання Трохима Зінківського / Зредагував В. Чайченко. — Львів: Друковано під доглядом К. Паньковського, 1895. — Кн. друга. — С. 121–288.

Стрижень [Кониський О.] Міщанин Мальований а професор Сікорський (нове сектарство на Україні) // Правда. Місячник політики, науки і письменства. — Львів, 1893. — Т. XVIII. — Вип. LIII. — С. 353–359; вип. LIV. — С. 417–423; вип. LV. — С. 465–472; вип. LVI. — С. 532–541.

Крипякевич І. Козаччина в політичних комбінаціях 1620–1630 рр. // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. — Львів, 1914. — Т. CXVII–CXVIII. — С. 65–114; с. 1–50.

Лебединцев П. Баптизм, или штунда в Киевской губернии // Киевская старина. — К., 1885. — Т. XI. — Март. — С. 490–518.

Лебединцев П. Материалы для истории возникновения и распространения штунды в России // Киевская старина. — К., 1884. — Т. X. — Октябрь. — С. 305–320.

Левіцький О. Про Василя Тяпинського, що переклав в XVI ст. Євангеліє на просту мову: Критична розвідка // Записки Українського наукового товариства в Київ. — Київ, 1913. — Кн. 12. — С. 5–21.

Малеванцы: История одной русской секты / Сост. П. Бирюков. — Москва: Изд. “Посредника”, 1907. — Вып. 1 — 36 с. (Религиозные движения в России.).

Материалы к истории и изучению русского сектанства и раскола / Ред. В Бонч-Бруевич. — СПб.: Тип. Б.М. Вольфа, 1908. — Вып. 1: баптисты, бегуны, духоборцы, Л. Н. Толстой о скопчестве, павловцы, поморцы, старообрядцы, скопцы, штундисты. — 315 с.

Переписка Михайла Драгоманова з Михайлом Павликом. — Чернівці: Видав д-р Лев Когут, 1910. — Т. 6. 1890–1891. — 288, VIII с.

П-ский Б. [Бознанский Б.] Из письма в редакцию о немецко-хохлацкой штунде // Киевская старина. — К., 1884. — Т. X. — Ноябрь. — С. 543–544.

Рождественский А. Южнорусский штундизм. — СПб.: Тип. Департ. уделов, 1889. — 295 с.

Русов А. Какова роль “Возного” в “Наталке-Полтавке”? // Киевская старина — К., 1904. — Т. LXXXIV. — Январь. — С. 41–64.

Русские сектанты, их учение, культ и способы пропаганды. Братский труд членов IV Всероссийского миссионерского съезда / Под ред. М. А. Кальнева. — Одесса: Тип. Е.И. Фесенко,, 1911. — 344 с.

Сикорский И.А. Психопатическая эпидемия 1892 года в Киевской губернии. — К.: Типо-Литография Императорского Унив. Св. Владимира, 1893. — 46 с.

Чистович И.А. Очерк истории западно-русской церкви. — СПб.: Тип. Департ. уделов, 1882. — Ч. 1. — 221 с.; 1884. — Ч. 2. — IV, 449 с.

Ясевич-Бородаевская В.И. Борьба за веру: Историко-бытовые очерки и обзор законодательства по старообрядчеству и сектантству в его последовательном развитии с приложением статей закона и высочайших указов. — СПб., 1912. — 656 с.

Ясевич-Бородаевская В. Сектантство в Киевской губернии: баптисты и малеванцы // Живая старина. — СПб., 1902. — Вып. 1. — С. 33–74. Також окрема відбитка: СПб., 1902. — 42 с.

Brückner A. Mitologia słowiańska. — Kraków: nakł. Akademji Umiejętności, 1918. — 152 s.

Grass K.K. Die russischen Sekten. — Leipzig: J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung, 1907. — Bd. 1: Die Gottesleute oder Chlūsten nebst Skakunen, Maljowanzü, Panijaschkowzü u. a. — X, 716 s.; 1914. — Bd. 2: Die weissen Tauben oder Skopzen nebst Geistlichen Skopzen, Neuskopzen u. a. Mit einem Bilde des Stifters. — XI, 1016 s.

Mansikka V.J. Die Religion der Ostslaven: I. Quellen. — Helsinki: Suomalainen Tiedekatemia, 1922. — 408 s. (Folklore Fellows, FF Communication, no 43).

Pelesz J. Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart. — Wien: Mechitharisten-Buchdruckerei (W. Heinrich), 1878. — Bd. I: Von den ältesten Zeiten bis zur Wiederherstellung der Union der ruthenischen Kirche mit Rom (1595). — 638 s.; Würzburg; Wien: Verlag von Leo Woerl, 1880. — Bd. II: Von der Wiederherstellung der Union der ruthenischen Kirche mit Rom bis auf die Gegenwart (1596–1879). — XXIV, 1095 s.

ЗМІСТ

<i>М.Капраль, А.Фелонюк.</i> МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ ЯК АВТОР НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ НАРИСІВ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ...	V
Розділ I. ПРО СТАРІ ЧАСИ НА УКРАЇНІ	1
Розділ II. КУЛЬТУРНО-НАЦІОНАЛЬНИЙ РУХ НА УКРАЇНІ В XVI–XVII ВІЦІ	93
Розділ III. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, ПРИЛАДЖЕНА ДО ПРОГРАМИ ВИЩИХ ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ І НИЖЧИХ КЛАС ШКІЛ СЕРЕДНІХ	267
Розділ IV. З ІСТОРІЇ РЕЛІГІЙНОЇ ДУМКИ НА УКРАЇНІ	455
СПИСОК ЦИТОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	583
ПОКАЖЧИК	585

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Грушевський Михайло Сергійович

Твори: У 50 томах

Том 23

Серія “Монографічні історичні праці”

Редактор	<i>Л.Веремієнко</i>
Художнє оформлення	<i>С.Іванов</i>
Технічний редактор	<i>І.Сімонова</i>
Коректор	<i>О.Тростянчин</i>

Грушевський М.С.

Г 91 Твори : У 50 т. / редкол.: Г.Папакін, І.Гирич та ін. ;
голов. ред. Г.Папакін. — Львів : Світ, 2002. —

Т. 23 : Серія “Монографічні історичні праці” / упор.
М.Капраль, А.Фелонюк. — 2014. — 632 с.

ISBN 978-966-603-223-5;

ISBN 978-966-603-882-4 (Т. 23)

У томі публікуються чотири популярні нариси з історії України М.Грушевського, які призначалися для широкого загалу. На початку ХХ ст. вони відіграли важливу роль у процесі становлення української модерної нації, так як представляли новий погляд на історичний розвиток України.

Видання розраховане для науковців та всіх, хто цікавиться історією України.

УДК 94(477)

ББК 63.3(4УКР)

ISBN 978-966-603-223-5

ISBN 978-966-603-882-4 (Т. 23)

Формат 70x100^{1/16}. Папір офс. Гарн. Academy. Офс. друк. Ум. друк. арк. 51,19.
Обл.-вид. арк. 45,0. Тираж 5000 пр. Зам.

Державне підприємство “Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Світ”
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК № 2980 від 19.09.2007 р.

Друк ТДВ “Патент”

88006 м. Ужгород, вул. Гагаріна, 101

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК № 4078 від 31.05.2011 р.